

Asia: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta, Korsnäsän merituulivoimapuisto ja merikaapelireitit, Korsnäs (EPOELY/1287/2022)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa Korsnäsän merituulivoimapuiston ja merikaapelireittien ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, jossa mm. esitetään hanke- ja tarkastelualueen kuvaukset sekä suunnitelma siitä, mitä ympäristövaikutuksia arvioidaan ja millä menetelmillä arvioinnit tehdään. Suunniteltu tuotantoalue sijoittuu Metsähallituksen hallinnoimalle merialueelle noin 15 kilometrin etäisyydelle rannikosta. Alueelle on suunniteltu rakennettavaksi enintään 150 tuulivoimalaa. Luke ottaa lausunnossaan kantaa kaloihin, kalastukseen, merilintuihin sekä hylkeisiin liittyviin asioihin.

2 Lausunto

Kalat ja kalastus

Luken käsityksen mukaan arviointiohjelmassa kiinnitetään kalojen ja kalastuksen kohdalla huomiota niihin asioihin, joihin selkeimmät riskit tämänhetkisen tietämyksen perusteella voisivat kohdistua. Arviointiohjelmassa esitetyt menetelmät ja niillä saatavien tietojen käyttö ja hyödyllisyys jäävät joiltain osin epäselviksi.

Alueen kaupallisesta kalastuksesta on kerätty ja kerätään tietoja kyselyiden avulla. Kyselyiden ongelmana on se, että huomattava osa kalastajista ei vastaa niihin. Tämä käy ilmi myös taustamateriaalina olevasta ammattikalastusselvityksestä (arviointiohjelman liite 2). Vastauskadon takia esimerkiksi tarkastelualueen rysäpaikkoja koskevat tiedot voivat jäädä puutteellisiksi. Kyselyistä saatavia tietoja tulisi ainakin täydentää ja varmistaa haastattelemalla alueen kaupallisia kalastajia.

Mädin esiintymisen kartoittaminen (esimerkiksi sukeltamalla) on käytännössä ainoa tapa saada avomerialueella luotettavaa tietoa silakan kutupaikoista. Haittapuolena toki se, että menetelmä on melko työläs. Kaikuluotaaminen tai koeverkoilla tehtävät kalastukset pelkästään eivät anna kutupaikosta luotettavaa tietoa. Lisäksi nämä menetelmät toimivat vain hyvissä sääolosuhteissa ja antavat kuvan vain hetkellisestä tilanteesta. Kalastajien ilmoittamiin kutupaikkatietoihin on myös syytä suhtautua varauksella, sillä kutuajan lähestyessä kaupallisten kalastajien kuten myös koekalastajien verkkoihin voi tulla kutuvalmiita kaloja myös kutupaikojen ulkopuolisilla alueilla.

Arviointiohjelmasta ei selviä, mitä alueelta kerättäväksi suunniteltujen siikanäytteiden tiedoilla (kasvu ym.) tässä yhteydessä tehdään. Sama koskee arviointiohjelmassa mainittua alueelle tehtävien kalaistutusten selvittämistä. Myös melko laajamittaisten kesällä tehtävien Coastal-verkkopyyntien tarkoitus ja hyödyllisyys jää epäselväksi. Onko niiden tuottamia aineistoja tarkoitus jotenkin

hyödyntää ympäristövaikutusten arvioinnissa vai ovatko ne vain tausta-aineistoa silakan kutupaikkakartoituksille? Kerättävien aineistojen käyttöä olisi hyvä miettiä etukäteen, jotta resurssit saataisiin kohdennettua tärkeimpiin asioihin.

Luke katsoo, että kalojen osalta ympäristövaikutusten arvioinnissa kannattaisi suunnata voimavaroja syyskutoisen silakan kutupaikkojen kartoittamiseen hankealueella ja sen ympäristössä. On mahdollista, että alueella esiintyvän syyskutoisen silakan pääasialliset kutualueet ovat ulkona sijaitsevilla riutoilla, joilla kutualustaksi soveltuvaa levää tai sinisimpukoita esiintyy jo tehtyjen selvitysten perusteella 10-20 metrin syvyyteen asti. Hankealueen itäpuolella heti sen ulkopuolella on useampia siika- tai lohirsäpaikkoja (arviointiohjelman kuva 10-28). Nykyisellä hakealueen rajauksella nämä rysäpaikat todennäköisesti menetettäisiin. Tämä tulisi myös nostaa esille ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Linnusto

Hankealue sijaitsee lähellä rannikkoa ja BirdLife Suomen laatimien selvitysten perusteella arktisten vesilintujen päämuuttoreitti kulkee osittain hankealueen itäosan yli. Osa alueen läpi muuttavista vesilinnuista käyttää hankealueen matalia alueita lepäily ja ruokailualueena, varsinkin keväisin. Alue on tärkeä erityisesti mustalinnuille, sillä arviointiohjelman liitteenä olevan selvityksen mukaan alueella tehdyissä linjalaskennoissa havaittiin kolmen kevään aikana yhteensä yli 85 000 mustalintua. Levähtäviä mustalintuja ja muita vesilintuja havaittiin erityisesti hankealueen itäosissa. Tiedot vesilintujen muuttoreiteistä hankealueen ympäristössä perustuvat pääosin maalta tehtyihin havaintoihin ja siksi niihin on syytä suhtautua varauksella. Muuttoreittejä olisi hyvä kartoittaa ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tarkemmin esimerkiksi tarkoitukseen soveltuvalla tutkalla. Luke katsoo, että lintujen osalta ympäristövaikutusten arvioinnissa olisi syytä kiinnittää huomiota erityisesti suunnitellun hankealueen itäosien rajauksiin.

Hankealueen etäisyys Natura-alueisiin ja muihin linnustollisesti tärkeisiin alueisiin on sen verran suuri, että hankkeen toteutuessa varsinainen tuotantoalue ja kaapelointikäytävät eivät todennäköisesti tulisi pysyvästi vaikuttamaan niiden linnustoon. Vaihtoehdon MVE2 kohdalla esitetty läjitysalue sijoittuisi matalikolle, jossa arktisia vesilintuja ruokailee ja lepäilee. Läjittäminen voisi aiheuttaa veden samentumista ja yhdessä muun alueella tapahtuvan toiminnan kanssa aiheuttaa ainakin lyhyempiaikaista haittaa vesilinnuille.

Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla lukuisia tuulivoima-alueita myös Ruotsin puolelle. Tuulivoima-alueet voivat lisätä toteutuessaan riskiä sille, että alueista aiheutuisi haitallisia yhteisvaikutuksia linnustoon. Yhteisvaikutuksia on kuitenkin käytettävissä olevilla tiedoilla erittäin vaikea ennakoida. Luke katsookin, että mahdollisia vaikutuksia tulisi pyrkiä ennakoimaan ja arvioimaan laajassa valtioiden välisessä yhteistyössä, tarvittaessa lajien koko elinalueet kattavasti. Samalla tulisi osoittaa selkeimmät tietopuutteet ja ryhtyä määrätietoisesti keräämään yhteisvaikutusten ennakkoinnissa tarvittavaa lisätietoa. Yksi selkeä tietopuute liittyy lintujen yömuuttoon. Lintuja muuttaa runsaasti myös pimeän aikana ja lentokorkeudet saattavat poiketa valoisaan aikaan tapahtuvan muuton lentokorkeuksista. Yömuuttoa koskevan tiedon kerääminen edellyttäisi lintututkien käyttöä.

Hylkeet

Hylkeet ovat herkimpiä ihmislähtöiselle häiriölle lisääntymis- ja karvanvaihtoaikoina eli kevättalvella ja keväällä. Hankealueella tai sen välittämässä läheisyydessä ei ole tiedossa merkittäviä harmaahylkeiden eli hallien karvanvaihtoalueita: lähin tunnettu karvanvaihtoalue on Snipansgrund-Medelkalla. Jäätilanteesta riippuen hankealueella voi kuitenkin olla merkitystä pääosin ajojälle synnyttävälle hallille lisääntymisalueena. Itämerennorpan osalta hankealue sijoittuu pääasiallisen lisääntymis- ja karvanvaihtoalueen (Perämeri) ulkopuolelle.

Molemmat lajit voivat kuitenkin tehdä pitkiäkin siirtymisiä tyypillisesti ravinnonhankinnassa ja/tai vuodenaikaisvaelluksilla, joten alueen hyljemääriä ja siten myös merkitystä erityisesti ravinnonhankinnalle on vaikea arvioida. Yleisesti ottaen Luke toteaa, että karvanvaihtoaikaisia hyljetiheyyksiä ei voi pitää osoituksena hylkeiden esiintymisestä muina vuodenaikoina eivätkä ne täten tarjoa tietoa hylkeisen esiintymistä hankealueella. Epäselväksi myös jää, mihin perustuu arviointiohjelman oletus, että hylkeiden ”liikkuminen painottuu todennäköisesti enemmän Merenkurkun saariston alueelle sekä rannikon puoleisille saarille ja luodoille kuin avomerellä sijaitsevalle meritulivoimapuiston alueelle”. Luke myös huomauttaa, että hyljemäärien havainnointi linnustoseurantojen yhteydessä ei kerro alueen hyljemääristä käytännössä mitään, koska hylkeet viettävät karvanvaihtoajan ulkopuolella valtaosan ajastaan (noin 80 %) sukelluksissa.

Hankkeen myötä ihmistoiminta lisääntyisi alueella rakennustoiminnan lisäksi myös pysyvästi tuulivoimaloiden toiminnan, ylläpidon ja huollon takia. Keskeisimmät vaikutukset liittyvät lisääntyvään ihmislähtöiseen vedenalaiseen meluun ja muuhun häiriöön. Vedenalainen melu voi aiheuttaa merinisäkkäille haitallisia vaikutuksia erityisesti tuulivoimalan rakennusvaiheeseen aikana. Arviointiohjelmassa esitetään, että melun vaikutusta merinisäkkäisiin on tarkoitus arvioida melumallinnukseen perustuen, mutta tarkempaa kuvausta vaikutusarvioinnin menetelmistä ei anneta. Ohjelmassa tunnistetaan myös tarve arvioida hankkeesta mahdollisesti johtuvat muutokset jääpeitteelle ja tätä myötä vaikutukset erityisesti norpalle, mutta kuvausta käytettävistä menetelmistä ei anneta. Luke huomauttaa, että myös halli pyrkii synnyttämään jälle. Kokonaisuudessaan vaikutusarviointimenetelmät on hylkeiden osalta kuvattu ylimalkaisesti.

Yksittäinen hanke tuskin aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia hylkeille, mikäli alue ei ole keskeinen lisääntymis- ja karvanvaihtoalue, mutta vaikutukset voivat muuttua merkittäviksi yhteisvaikutuksessa muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Tämä korostaa tarvetta arvioida tuulivoimarakentamisen vaikutusten laajempaa yhteisvaikutusta merieliöyhteisössä. Luke toteaa, että hylkeiden osalta yhteisvaikutusten arvioinnissa tulisi keskittyä erityisesti hankkeiden aiheuttamaan muutokseen vedenalaisessa melussa ja jääolosuhteissa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luken käsityksen mukaan arviointiohjelmassa kiinnitetään kalojen ja kalastuksen kohdalla huomiota niihin asioihin, joihin selkeimmät riskit nykyisen tietämyksen perusteella voisivat kohdistua. Arviointiohjelmassa esitetyt menetelmät sekä niillä kerättävien tietojen mahdollista hyödyntämistä olisi syytä hieman tarkentaa.

21.5.2024

1255/00 04 05/2024

Myös lintuihin ja hylkeisiin mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointien kuvaukset ovat arviointiohjelmassa paikoin hieman ylimalkaisia, mikä vaikeutti arviointiohjelman riittävyden arviointia.

Suunniteltu tuotantoalue sijaitsee aluevesillä lähellä rannikkoa ja alueella on melko paljon matalaa aluetta. Luken käsityksen mukaan tämä kasvattaa riskiä kaloihin, lintuihin ja rannikkokalastukseen kohdistuville haitallisille vaikutuksille. Ympäristövaikutuksen arvioinnissa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota suunnitellun hankealueen itäosien rajauksiin.

Selkämerelle on suunnitteilla runsaasti merituulivoimaa. Luke muistuttaa lopuksi myös siitä, että tuulivoima-alueilla voi olla yhdysvaikutuksia, joita on vaikea ottaa huomioon yksittäisten hankkeiden YVA-menettelyissä ja jotka jäävät siksi liian vähälle huomiolle. Yhdysvaikutusten mahdollisuus korostuu Luken toimialaan liittyvissä asioissa, sillä kalat, hylkeet ja linnut kuten myös esimerkiksi troolikalastajat esiintyvät ja liikkuvat laajoilla alueilla. Yhteisvaikutusten ennakkointia varten tarvittaisiin huomattavasti lisää tietoa.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 21.05.2024 klo 13:43:56.

Lausunnon valmistelija(t):

Antti Lappalainen

Esa Huhta, Inari Helle

Liitteet:

Tiedoksi: